

L' ART DEL PAGÈS

PROJECTE

DE REPOBLACIÓ DELS TERRENOS PLANTATS DE VINYAT

EN LO CAS DE SER AQUET DESTRUHIT

PER LA

FILOXERA VASTATRIX

LEMA:

Se cultiva en la vinya y creix á las paret,
de casa nostra.

ELECCIÓ DEL ARBRE

QUE VENTATJOSAMENT POT SUBSTITUHIR AL CEP.

Apenas fá algunas setmanas, que 'ns trobavam en la provincia de Murcia ocupats en l'establiment y montatje d'una fàbrica d'esperits, quals primeras materias pera dita industria son los fruyts, que aquella fértil vega produheix, estant per lo tant molt distants de pensar en estudis serios sobre l'insecte que amenassa acabar ab un dels principals elements de riquesa de nostre pays, deixant tals investigacions pera personas més competents y que desde son principi tenen la vista fixa en lo curs que segueix en sa propagació aquest microscòpich ser. Las noticias que per medi dels periódichs arribavan fins á nosaltres, nos feyan presentir dias de miseria, que especialment poden pesar sobre 'ls habitants del camp, las primeras victimas de todas las plagas que de quan en quan se deixan sentir sobre la terra.

No venim donchs á preconisar algun nou medi curatiu, fins ara desconegut per tant ilustres químichs y agrónomo-

mos com molts dels que s' están ocupant de las malalties del cep. Pera la realisació del projecte que aném á proposar, ni 's van á necessitar grans recursos, ni tampoch pot arribar lo cas de tenir que cohibir als propietaris de vinyas, sempre disposats, en general, á rebre ab prevenció tota disposició emanada dels centres oficials. Un sistema de recompensas ben estudiat, y una direcció intel·ligent en los treballs que deurán ferse per los particulars y de son propi compte, tal vegada sia lo que basti pera portar á cap grans plantacions de figueras qu' es l' arbre, qual fruyt pot ventatjosament reemplassar lo rahim, segons nos proposém demostrar.

En efecte: no fá molts anys que 'l principal recurs dels habitants de nostras provincias meridionals y especialment de la de Murcia avans mencionada, era la seda, ab qual producte pagavan l' arrendament de sas terras y atendian á altres molts gastos: la morera era l' arbre favorit de la horta, vejentse creixer frondosa lo mateix en las voras dels rechs que en mitj de las *tahullas* y en los márges dels bancals. Més, avuy á causa de las malalties que tots los anys van fent més estragos en las crias d' aquest preciós cuch, va desapareixent de tot arreu, y á no ser per la figuera, molts dels habitants del camp y de la horta haurian tingut que deixar sas terras y emigrar. Las familias que portan en arrendament algunas dotzenas d' aquets arbres, al arribar la época de la collita tancan sa casa ó barraca pera trasladarse al lloch que aquestos ocupan, sota dels quals se albergan durant la recolecció, vejentse als pochhs dias cobert del cobdiciat fruyt lo gran número de canyissos que pera aquest cas están previnguts y disposats ordenadament en puestos ahont reban de plé la calor del sol. Pero la figuera no es una

planta privilegiada y propia solsament de las provincias meridional, la tenim ab frecuencia al peu de nostras casas, que ab sa frondosa fulla sombreja durant l' estiu, se cultiva molt en las terras de conreu ab altres arbres fruyters y falta pocas vegadas en la vinya. En petita escala son moltes las familias dels pobles rurals que tenen un gran recurs en lo fruyt de la figuera, constituhint casi son únich aliment, á més del que en estat fresch portan als mercats y del que se posa á solejar en canyissos en los terrats y finestras de las fatxadas de las casas que miran á Mitjdia.

Una figuera de bona calitat y ben cultivada en paratjes ahont trobi bon fondo de terra, estant en son complert desarrollo, pot donar fins á 4 quintás de fruyt segons havem tingut ocasió d' observar en la horta de Murcia y 'ns han assegurat diferents périts molt práctichs en la tassa y valoració de plantius. Admetent solsament un quintá com producció y valguent aquest per terme mitj 6'25 pessetas, tenim, que dos hectáreas de terreno en lo qual per lo ménos poden cultivarshi 200 figueras rendirá anyalment 1.250 pessetas, suma que sol constituhir l' únich medi de subsistencia de moltes familias de la classe mitja de las ciutats, esclavas dels capritxos de la moda y del sens número d' exigencias de las prácticas de bona societat, mentres que l' habitant del camp viu en complerta emancipació de totes aquestas necessitats. Dos hectáreas de terreno en lo qual se plantessin 200 figueras, encara podria donar altres produccions, però no son convenientes per dificultar las labors y complicar lo sistema de cultiu. Más oportú será aumentar lo número d' arbres fins á 250, en qual cas lo rendiment de las dos hectáreas será de 1.562'50 pessetas. La mateixa superficie de terreno plantada de

ceps en la provincia de Tarragona, una de las comarcas privilegiadas pera aquest cultiu produheix anyalment per terme mitj 780 pessetas, xifra que s' esplica per las contingencias á que está subjecte lo fruyt d' aquesta planta, mentres la figuera está exenta de malalties, dependint lo pervenir d' aquest arbre de la preparació del terreno avans de sa plantació casi exclussivament. Com es sabut se propaga ab molta facilitat per estaca y si se disposa en valls que recullin las ayguas torrencials del estiu procedents dels camins, torrents y ramblas, se podrà esperar sempre una bona cullita, ja que las sequias son la única contrarietat que dita planta experimenta.

Demostrada la utilitat de la figuera y la possibilitat de substituhir al cep, indubtablement s' ocurrirá una dificultat y es lo destino y consegüent alsa ó baixa en lo valor d' aquest fruyt lo dia en que se fessin grans plantacions. Tot aixó está previst en una de las més grans aplicacions que tenen las figas en la industria, aplicació tal vegada ignorada de la major part dels propietaris rurals. Aquesta aplicació es com primera materia y base d' una industria nova, se pot dir en Espanya, pero de gran pervenir, qual es la fabricació d' esperits de fruyts. L' esperit de figas solsament reconeix com superior lo de rahims y 'ls anissats ó ayguardents que d' ell s' obtenen apenas se distingeixen dels d' aquest fruyt, á diferencia dels que 's fabrican ab blat de moro y altres grans: y en quan á la cantitat que donan, son també molt reproductius segons demostran los datos que més avall transcribim com resultat de nostras propias experiencias en la fábrica del Sr. Barnuevo de Murcia, que funciona desde fá poch temps.

Gran estranyesa causa que mentres en Espanya ade-

lantan ràpidament las industrias que tenen per base la mecànica, 's quedan ressagadas las que están fundadas en las ciencias químicas, y aixís es que no haventhi en Europa un país tant favoregut per la naturalesa pera la producció d' esperits, en quantitat suficient fins pera arribar á exportar, los importem en quantitats que pasman, y més encara quan se considera, que aquest producte arriba á nostres ports recarregat ab lo 80 per cent del cost de sa elaboració en las fàbricas, y que figuran per molt los esperits de patatas procedents d' Alemania, que son los de pitxor calitat, que es una mengua pera un país tan rich en fruyts sacarins. Las xifras d' importació d' ayguardents durant l' any prop passat son de 580.000 hectòlitres, presumintse que durant l' any actual la importació superarà á la anterior un ters, essent impossible calcular la suma de millions que alcansará lo dia, tal vegada no molt llunyá, en que deixin de funcionar las moltes fàbricas d' esperit de vi que encara hi há en la Manxa y que proveheixen en gran part al comers de Madrit, ahont se consumeix grant quantitat d' alcohols fins ó sia de vi, aixís com las que també funcionan en algunas altres comarcas ahont abunda la vinya. A Fransa fá ja molt temps que está suprimida la elaboració d' ayguardents de vi, venent y fent passar per de tal procedencia 'l que fabrican de las figas que importan d' Espanya, de las provincias del Mitjdia é islas Balears, retornantnos després l' esperit, recarregat son cost ab los gastos de fabricació y altres.

Lo dia que en Espanya se fessin donchs grans plantacions de figueras qual fruyt va augmentant tots los anys de valor, per més que aquestas substituhescan ab ventatja als ceps, no constituirían un element de riquesa real pera nosaltres mentres aquestos fruyts no 's consumissin en

fábricas espanyolas sense necessitat de las grans importacions d' alcohols elaborats que en cas contrari 'ns amennassan. Tampoch debém esperar que vingan del extranger á explotarlos poderosas societats financieras com altres moltes que degut á nostra apatia tenim establertes en Espanya, essent necessari no perdre de vista que si 'ls Estats-Units han arribat á la preponderancia que per sos avensos avuy tenen en tot lo món industrial, es degut á societats poderosas en saber y en diner que procedents d' Inglaterra y Alemania allí han acudit y que de la mateixa manera poden venir á explotar qualsevol ram de industria que 'l dia de demá oferesca pingües rendiments, com es la que forma l' objecte del present escrit.

Lo fruyt de la figuera es á més un dels articles que més acceptació té en los establiments de comestibles, y 'ls d' inferior qualitat no deixan de tenir molt valor per emplearse en lo engreix del bestiar porquí, lo qual constitueix un gran recurs pera la familia pagesa.

La fulla del mateix arbre se recull en la tardor pera lo bestiar boví y cabríu en estat vert, aprofitántse pera los jassos del mateix bestiar la que s' asseca y retornantla á la terra en forma d' adob. Tinguís á mes en compte pera 'l problema de la repoblació dels monts que avuy dia sembla se tracta de resoldre, que la figuera es un arbre que reuneix condicions forestals que no té lo cep y altres cultius, dificultant la evaporació de la humitat y favoreixent per lo tant la condensació dels vapors que determinan la pluja.

Altre objecció podria ferse'ns en contra de las ventatjas que en la práctica ofereix la realisació del projecte de que 'ns ocupém, la qual se refereix als inconvenients ab que 's pot ensopegar durant la cullita, á causa de las plu-

jas de Setembre tan freqüents en nostre clima. Aquesta dificultat queda solventada ab l'establiment d' una fabrica en cada comarca ahont hi hagués prous elements pera sostenirshi, y en la qual se rebés lo fruyt en qual-sevol estat que 's portés després de madur. Un gran secador ó estufa en que s' aprofitessin la calor dels fums del generador de vapor supliria ab ventatja als secadors naturals y sens inconvenients per la calitat de las primeras materias destinadas á la industria dels esperits, las quals s' obtindrian per altre part á un preu mes económic. Los forns que existeixen en casi totas las casas payrals de Catalunya poden servir pera lo mateix objecte, encara que 'ls fruyts aixís preparats no tenen tan bon gust, lo qual no es obstacle en aquest cas, en que las condicions requeridas son: riquesa sacarina y seguritat de conservació.

RENDIMENT EN ALCOHOL.

Los beneficis que pot produhir una fàbrica d' alcohols empleant com á primeras materias lo fruyt de la figuera comuna son los que á continuació s' expressan, segons lo resultat de propias experiencias; debent advertir que hi ha d' haber error per defecte, si 's té en compte que lo treball no s' efectuava d' un modo normal y contínuo, y que á més l' ensaig se practicá destilant lo most fermentat en dos aparatos Egrot que funcionaren á la vegada, en lloch d' haberse efectuat en un de sol, y que dits aparatos sempre deixan marxar ab las vinassas cantitats apreciables d' alcohol.

En marxa normal lo líquit alcohólich no haguera midat mes que 3,000 litros, poguentse destilar y rectificar

en un quart de dia ó sia en sis horas, en aparatos qu' elaboressin 1,300 litres d' alcohol rectificat diariament.

GASTOS.

30 quintás de figas posats en la fábrika á 6'25 pessetas, pero suposaré que se haguessen pagat á 7'50.	Pessetas.	225'00
Carbó empleat en la maceració, refrigeració, destilació, rectificació, etc., 2 1/2 quintás.		6'75
1/2 jornal del operari encarregat dels aparatos.		1'50
1/2 jornal de 3 operaris empleats en los diferents treballs mecànics.		3'00
1/2 jornal del maquinista.		1'50
Direcció y altres gastos.		6'25
Envasos.		15'00
Total gastos.		<u>259'00</u>

INGRESOS.

275 litres alcohol rectificat de 36° Cr., al preu de 100 pessetas hectólitre (terme mitj entre 'ls alcohols d' inferior calitat y 'l de rahims).	275'00	} 278'50
Ayguas que procedents de diversos usos poden utilitzar-se pera 'l rego	0'25	
Resíduos de las figas, que secas poden emplearse com combustible.	3'25	
Benefici, pessetas.	19'50	

Dit benefici segons s' ha indicat es lo que resulta de 1/4 de dia de treball. No parant de nit la marxa d' aquestas fábriques, en las 24 horas será de $19'5 \times 4 = 78'00$ pessetas, consumint diariament 120 quintás de primeras materias que al any pujan á 43,800 quintás ó sia la quarta part dels que actualment produheix la illa de Mallorca, ahont podrian per lo tant existir 4 fábriques que donguessin al any $78 \times 365 = 28,470$ pessetas cada una, fabricant diariament 1,100 d' alcohol rectificat de 36° Cr.

Lo rendiment de 28,470 es pera 'l cas en que las pri-

meras materias se paguessin á 30 rals quintá, pero datos adquirits del preu á que 's venen en la illa las figas ordinariament fa presumir que no passen de 28 á 29 rals quintá las de bona calitat. Una fábrica allí establerta aprofitant las classes inferiors podria comprarlas moltas vegadas á menos de 20 rals, lo que assegura pera aquesta industria un negoci fabulós. Un ral menos per quintá representa anyalment una suma de 43,800 rals.

Suposant que en los terrenos actualment plantats de vinya s' hi cultivessin 100 figueras per hectárea, las quals ab facilitat donarian una arroba de fruyt, pera una producció anyal de 43,800 quintás se necessitaria una superficie de 1,752 hectáreas, de manera que habenthi actualment en l' Ampurdá 14,000 hectáreas de vinya, lo dia en que se plantessin de figueras podrian sostenir 8 fábricas que produhissin diariament 1,100 litres d' alcohol rectificat de 36° Cr. que al any suman 32,000 hectólitres ó sia menos de la décima octava part del que durant l' any anterior s' importá del estranger (1).

Queda donchs demostrat que la figuera es una planta que ventatjosament pot substituhir al cep, no tan solzament per ser tan ó mes productiva, sino per donar un producte igual al que dona la vinya y producte d' un gran pervenir, sens que la cantitat en que aquestos po-

---

(1) Una fábrica montada pera la elaboració d' alcohol de figas, que establerta en lo mateix pays productor sempre podrá competir ab las que existeixen fora d' ell, podria no obstant transformarse fàcilment y disposarse pera emplear lo blat de moro, materia que es la base general de las fábricas d' alcohols en los Estats-Units y en algunas que ja existeixen en Espanya. Tots los aparatos y locals servirían, no habenthi necessitat d' altre reforma que la colocació dels cilindros de sacarificació segons lo sistema Kruger, que es lo mes usat.

den algun dia arribar á ser elaborats vinga á ser motiu de depreciació, sino que al contrari están destinats á evitar la pérdua de molts millions, que d' altre manera dintre pochs anys se 'ns van á emportar los estrangers per los alkohols que 'ns vengan, alkohols que 's necessitan no tan solzament pera la fabricació de licors de taula sino també y en gran quantitat pera la industria.

Una dificultat tal vegada se 'ns oposi, la qual consisteix en lo temps que tardan las figueras en donar fruyt. Si, en efecte, aquesta planta necessita 4 ó 5 anys pera desenvoluparse y donar algun rendiment, per altre part pot desde luego adaptarse son cultiu en las vinyas, sens necessitat de perjudicar á aquestas de manera que quan arribessin á ser destruhidas ja donés aquell fruyt. A més en un terreno plantat de figueras se pot ensajar sens inconvenients qualsevol altre sistema de cultiu, d' ahont resulta, que encara que la figuera no fos la planta que millor resolgués lo problema de ser la més á propòsit pera substituhir al cep, pot assegurar-se sa utilitat com sistema preventiu. No vulla Deu que se 'ns passi lo temps en discussions estérils sobre de las ventatjas d' aquesta plantació y 'ls inconvenients d' aquella sens adoptar-ne cap, tenint aquest assumpto lo trist desenllás d' altres molts que ab igual importancia é interés s' han suscitat en nostre infortunat pais; efecte de que las corporacions y comissions que generalment se forman ab personas doctísimas sempre, desconeixen molts vegadas en lo terreno de la práctica las complicacions que resultan de la relació y dependencia que tot te avuy ab los avensos industrials, quina gran influencia no es possible desconeixer.

Comensat teniam aquest treball sens que de cap manera pensessim presentarlo en cap certámen: may habem

cregut reunir mérits en que fundar algun resultat favorable de tals concursos. Una idea nos preocupava no obstant y aquesta idea se presentava tant mes imperiosa á nostra imaginació quan major es lo convenciment de la gravetat dels fets que acabém d'exposar. Un amic á qui parlarem de varios datos, que sobre un assumpto de tant interés pera la agricultura estavam reunint, va ser qui 'ns va convéncer de la oportunitat de presentarlos al certámen que debia tenir lloch en aquesta vila de Granollers, en qual programa se proposa á resolució l'assumpto que forma l'objecte d'aquest treball.

JOSEPH BAYER,
enginyer-industrial.

Aquet es lo treball que anunciavam en nostre número anterior y per ell hem cregut convenient suprimir las demás seccions de nostra publicació. La importancia de tot lo que 's relaciona ab la *filoxera* es tan gran y mes cuan las solucions son prácticas, que no habém titubejat en donarli tota la preferencia, ja que no habent arribat á temps en lo «Certámen de Granollers» pera 'l tema proposat per la *Associació rural del Vallés*, hauria tal volta quedat sense publicarse durant algun temps.

Reiterém las gracias al Sr. Bayer per son desprendiment y sobre tot ab los antecedents que li constan, de que podia servirli pera obter al mateix premi en altre Concurs.

GALENDARI DEL PAGÉS

OCTUBRE.

CONREU DELS CAMPS.

Es lo temps de sembrar lo gra de aresta en los terrenos frets en que no se haja sembrat encara, y en los calents se aguarda al novembre.

Encara que 'l modo més comú de sembrar es á puny, es mòlt preferible ferho á solchs. Lo gasto es mòlt poch major, y se estalví grana, se xarcola millor, y lo blat no perilla tant de rovellar-se, perque se oreja millor.

Se sembra l' aufals, lo que també pòt fer-se en lo mes de mars. La terra ha de ser treballada ab mòlta profunditat, perque las arrels penetran mòlt fondo.

En aquest mes ó en lo de febrer se sembra la esparceta sola ó ab lo blat, ordi ó civada. Se sembran vessas, ordi y altres plantas, solas ó barrejadas, per ferratge.

En los camps de safrá se dóna una llaurada antes que brote la fulla.

Imprenta de «La Renaixensa», Xuclá, 13, baixos.